

Gezond binnenklimaat en fijnstof

Ing. Toine van den Boomen, technisch adviseur Systemair

Gezond binnenklimaat en fijnstof

nrc.nl >

Abonnementen

Digitale editie

Webwinkel

Carrière

Binnenland

Buitenland

Economie

Cultuur

Sport

Opinie

Wetenschap

Tech & Media

Meer ▾

Fijnstof is al dodelijk na een dag

Niet alleen sterfte op lange termijn, maar ook sterfte de volgende dag: dat is een nieuw ontdekt effect van fijnstof. En er is geen veilige marge.

✍ Wim Köhler ⌚ 26 december 2017

Hoe meer er van het fijnste fijnstof (PM_{2,5}) in de lucht hangt, hoe meer 65-plussers een dag later overlijden. En er blijkt geen veilige PM_{2,5} concentratie te bestaan waar beneden geen extra sterfte is. PM_{2,5}-fijnstof is dus ook ver beneden de geldende toegelaten waarden nog ongezond. Dat geldt ook voor ozon.

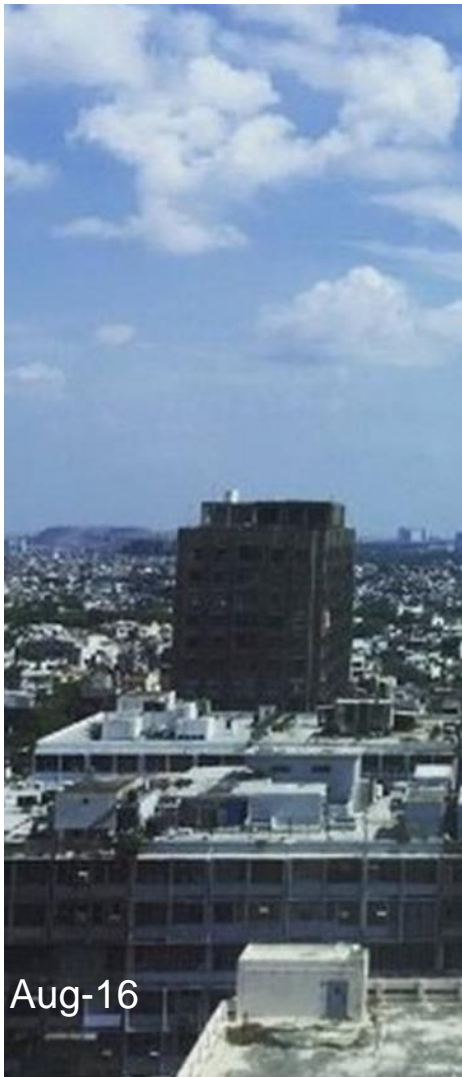
Verkeersknooppunt midden in Los Angeles
Foto Melpomenem

Gezond binnenklimaat en fijnstof

Fijnstof en ventilatie / luchtbehandeling (2018)

- Richtlijn EN 16798-3-2017 (EN13779)
- ISO 16980 (EN779)
- Voorkomen natte filters

Aug-16

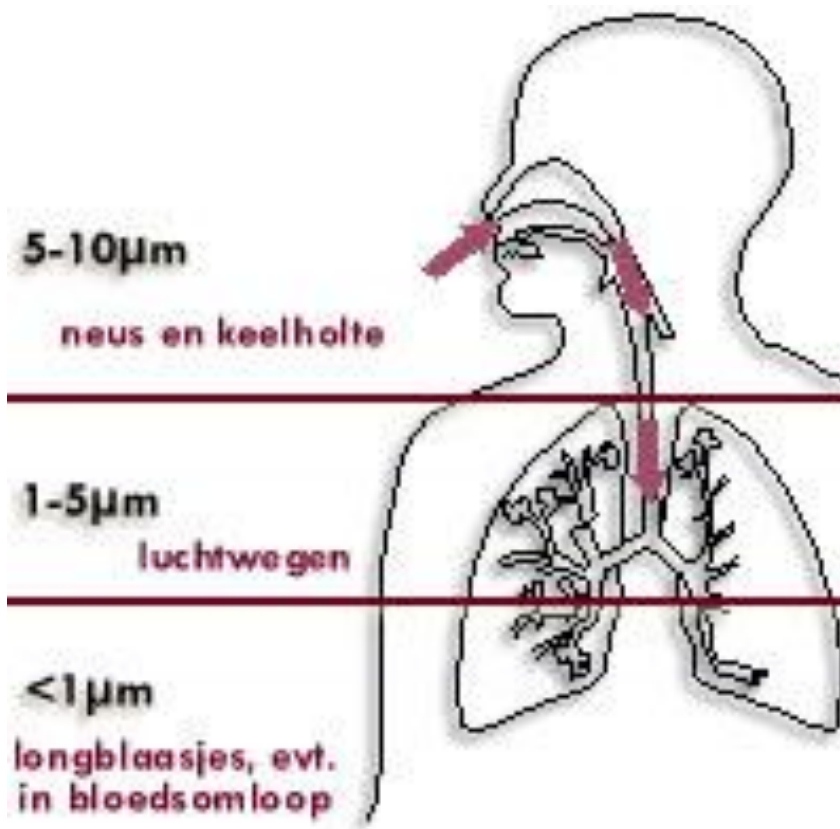
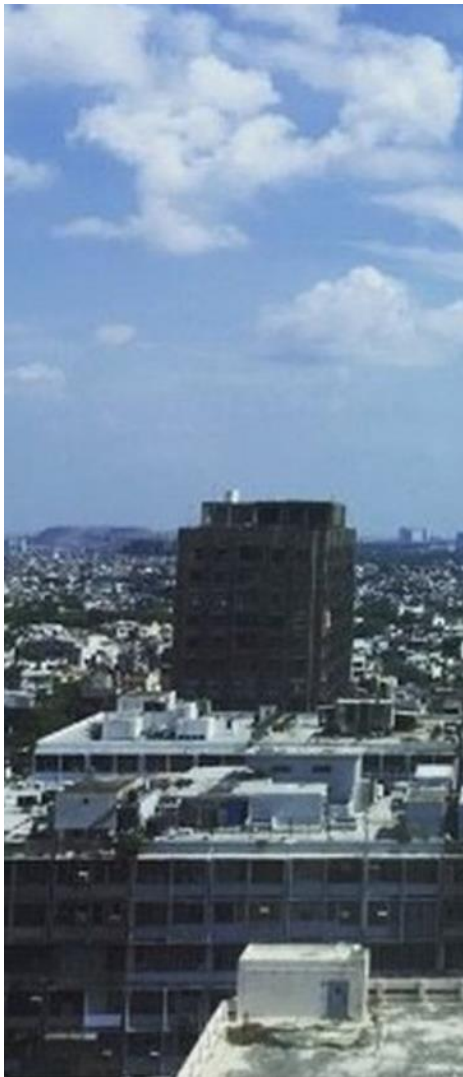
OAQ

Fijnstof; PM_{10} – $PM_{2,5}$ – PM_1
(PM = particulate matter = stofdeeltje in μm)

- ErP; toevoer filter F7
- ErP; Vuilfiltersignalering

Nov-16

Fijnstof dringt door in het menselijk lichaam

Nov-16

Seven cities with badly polluted air

WHO; maximaal jaargemiddelde zonder gezondheidsrisico's; $PM_{10} \leq 20 \mu g/m^3$

Fijnstof is 'asbest' van de toekomst

Shown is the yearly average for particulate matter concentration smaller than 10 microns (PM10) in $\mu g/m^3$

Source: WHO 2014

© DW

EN 16798-3-2017 (EN 13779)

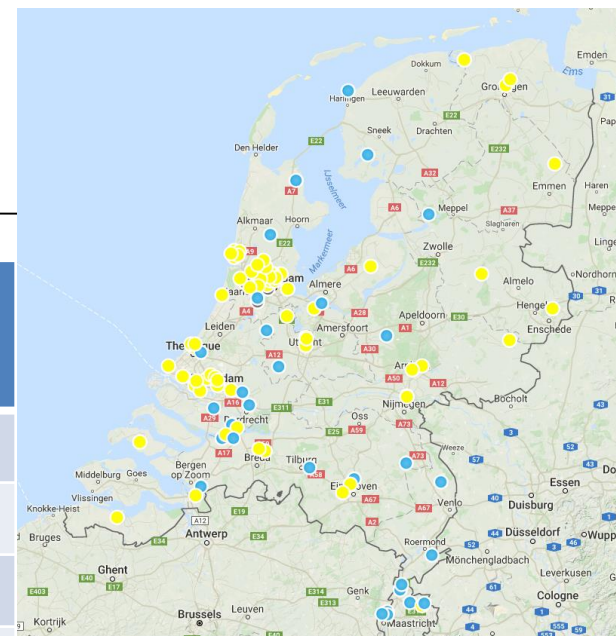
klasse	locatie	CO ₂ ppm	NO ₂ µg/m ³	SO ₂ µg/m ³	PM ₁₀ µg/m ³
ODA1	Buiten- gebied	350	5-35	<5	<20
ODA2	Dorp kleine stad	400	15-40	5-10	10-30
ODA3	Grote stadskern	450	30-80	10-50	20-50

www.luchtmeetnet.nl

EN 16798-3-2017 (EN 13779)

PM ₁₀ locatie	ODA1 <20 µg/m ³	ODA2 10-30 µg/m ³	ODA3 20-50 µg/m ³
Amsterdam			51
Arnhem			41
Breda		22	
Den Haag			45
Eindhoven	17		
Groningen			47
Rotterdam			34

26 september 2017; 8.00h

Legenda

- Goed
- Matig
- Onvoldoende
- Slecht
- Zeer slecht
- Geen actuele data

IAQ

Verlagen fijnstof binnen tov buiten:

- Goede balans ventilatie
- en goede (droge) filters

vervuilingsbronnen

mensen zelf

formaldehyde

radon

schimmels/vocht

stofdeeltjes

schoonmaakmiddelen

buitenlucht

Nov-16

EN 16798-3-2017 (EN 13779)

---

klasse	kwaliteit	CO ₂ ppm (oda2=400)	Verse lucht m ³ /h p.p.
IDA1	Hoge IAQ	<800	>54
IDA2	Medium IAQ	800-1.000	36-54
IDA3	gem. IAQ	1.000-1.400	22-36
IDA4	Lage IAQ	>1.400	<22

EN 16798-3-2017 (EN 13779)

Outdoor air quality	Supply air class				
	SUP1 (Highest)	SUP2	SUP3	SUP4	SUP5 (lowest)
ODA 1	M5 + F7	F7	F7	F7	-
ODA 2	F7 + F7	M5 + F7	F7	F7	G3,M5
ODA 3	F7 + F9	F7 + F7	M6 + F7	F7	F7

Table 6: Recommended minimum filter classes per filter selection depending on supply air class and outdoor air quality acc. to EN16798-3:2017

Filterkwaliteit relateren aan ODA (2 traps evt. met geurfilter)

Augustus 2018; ISO 16890

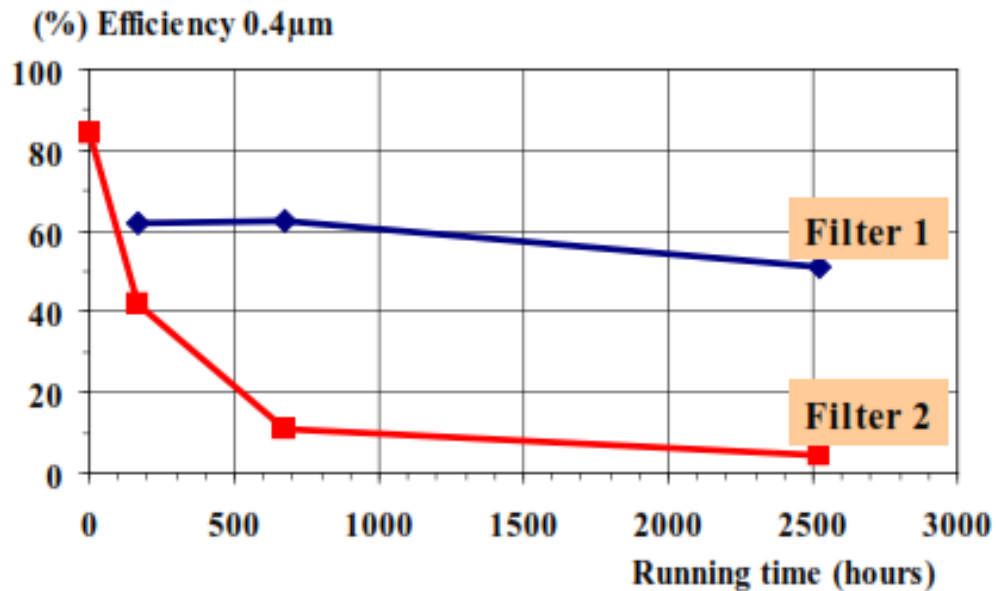

Figure 3: Increase of efficiency due to electrostatic charge

- Filterklasse in ePM_x waarde
- 'geladen' synthetisch vervalt
- F7 wordt glasvezel of nano-synthetisch.

Augustus 2018; ISO 16890

Filter class		Remarks
EN 779:2012	EN ISO 16890-1:2016	
M5	ePM10 $\geq$ 50	
F7	ePM2.5 $\geq$ 65	If not the last filter stage
F7	ePM1 $\geq$ 50	If the last filter stage
F9	ePM1 $\geq$ 80	

Table 7 – Filter class replacement acc. to VDI 3803-4 and SWKI VA 101-01

Filterkwaliteit wordt aangegeven in ePM klasse!

Bewaken/meten PM in toevoerlucht?

Natte Filters

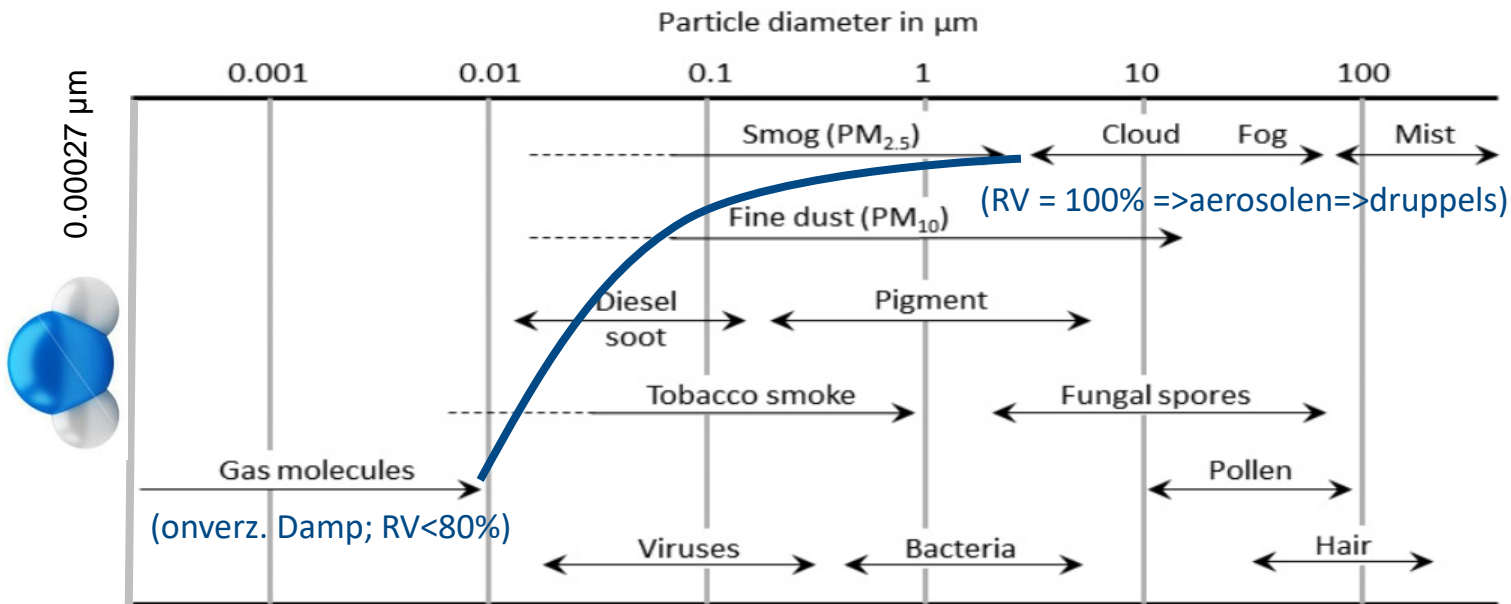
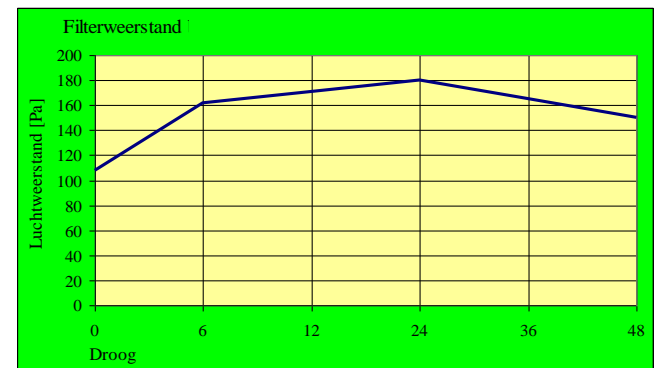

Figure 1: General guide to particle size distribution of common atmospheric contaminants

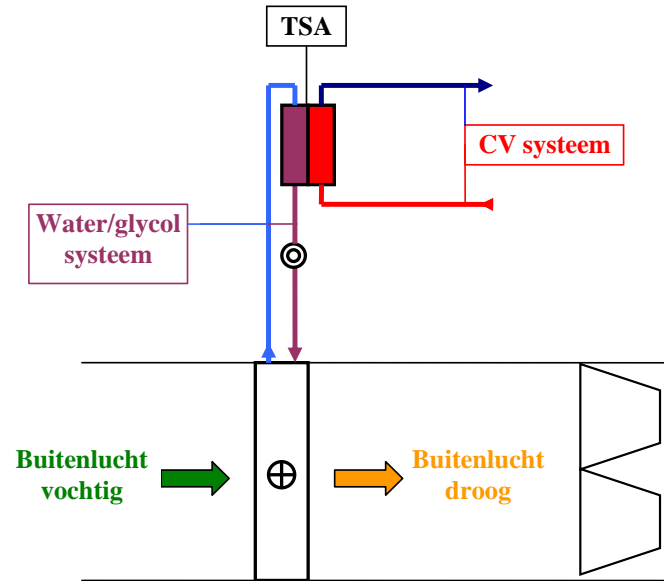
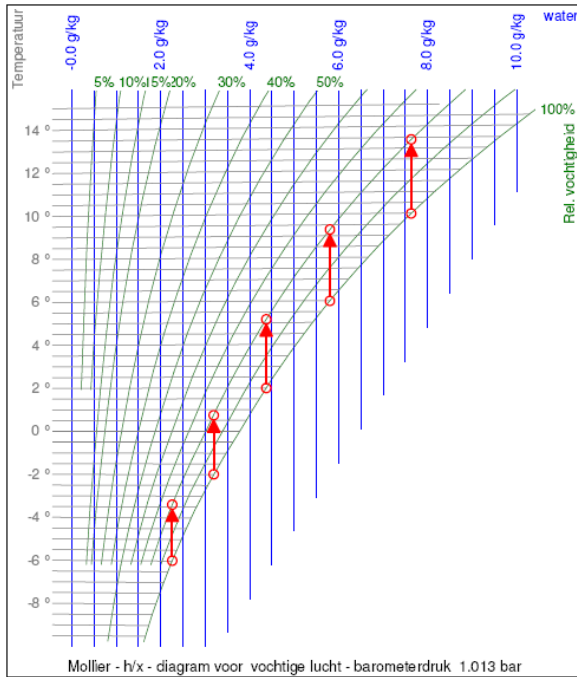
Natte Filters (corrosie, toename dP + geurontwikkeling)

Superieure uitvoering filtersectie

F7 filter wordt nat bij buiten RV > 80%

Natte Filters (corrosie, toename dP + geurontwikkeling)

+3 °C voorverwarmen water/glycol Gladde buis verwarmers

ca. +3 °C voorverwarmen buitenlucht

Natte Filters (corrosie, toename dP + geurontwikkeling)

Gezond, duurzaam en comfortabel binnenklimaat, utiliteit.

VLA bestek: Onderhouds bestek met checklist

Referentie: 20150101-01
Opdracht: Gemid. discussie en contractueel beheer/uitvoeren, uitbesteden
Datum: 1 januari 2015
Opdrachtgever: Vereniging Linnearium Technische Apparaten (VLA)
Contactpersoon: René Vanger
 Boerhaaveweg 40
 Postbus 190
 7720 AB Zwaluwen
 T: (0976) 353 1 307
 M: 06 20 32 230
 F: (0976) 353 1305
 E: info@vlagpand.nl
 W: www.vla.nl

De redactie van VLA bestek voor onderhoud van de werkspreekruimte van de vijf ten ommemerkten:

IME	dr. B.D. Herge
Luka	dr. A. van Lier
Rijksuniversiteit Groningen	dr. A. Meijer
Rijksuniversiteit Groningen	dr. J.E. Dooling
VLA King Intermediaire zaken	dr. J. Dooling
VLA King Intermediaire zaken	dr. M.J. van Veen
VLA King Intermediaire zaken	dr. B. J.G. Mulderhof
VLA King Intermediaire zaken	dr. J.G.A. Reijnders
VLA King Intermediaire zaken	dr. J. Ruiter
VLA King Intermediaire zaken	dr. B.J. van Die
VLA King Intermediaire zaken	dr. Ing. D. Brons
VLA King Intermediaire zaken	dr. E. van Die

Bekendeld door: Willy Jansen, adviseur installatietechniek, dr. W. Lamm
 Boerhaave 40, Zwaluwen, NL, dr. G. Smit-Sijpe

Willy Jansen
 adviseur installatietechniek

B D
 adviseur installatietechniek

De verantwoordelijkheid van het VLA bestek is mede te vinden opgenomen door de volgende Partijen:

Luka
 Technische Partijen

Rijksuniversiteit Groningen
 Technische Partijen

Superieure luchtkwaliteit
 Optimale hygiëne voor zorg en chemie

systemair

Gezond binnenklimaat en fijnstof

Fijnstof en ventilatie / luchtbehandeling (2018)

- Uitdaging wordt filteren van $PM_{0,1}$

Gezond binnenklimaat en fijnstof

Ing. Toine van den Boomen, technisch adviseur Systemair

Dank voor uw aandacht